

Praksis+ Perspektiv



Tillæg

Fokus på forankring: Bæredygtighed i pædagogiske indsatser

Fokus på forankring: Bæredygtighed i pædagogiske indsatser er et tillæg til serien Praksis & Perspektiv, som består af fire temahæfter: 1) Relationen i vejledningen, 2) Opsøgende vejledning, 3) Inddragelse af forældre i vejledningen og 4) Samarbejde på tværs - om vejledning og uddannelse. De fire temahæfter udspringer af satspuljeprojektet Brug for alle unges samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning i perioden 2015-2018, hvortil denne tillægsudgivelse sætter fokus på Brug for alle unges arbejde med forankring gennem hele projektets levetid.

Om Brug for alle unge

Brug for alle unge (BFAU) er en landsdækkende indsats, der skal understøtte, at flere unge begynder på og gennemfører en uddannelse. Indsatsen, der er finansieret af satspuljemidler, har eksisteret siden 2003, først i Integrationsministeriet og siden 2012 i Undervisningsministeriet.

I regi af BFAU er der gennem årene gennemført en række lokale og enkelte landsdækkende projekter. Herigennem har BFAU opnået stor erfaring med blandt andet uddannelsesfremmende indsatser, indsatser målrettet tosprogede unge, projektsamarbejde og forankring, og denne viden er løbende kommet til nytte i det videre arbejde.

BFAU har i hele sin levetid arbejdet ud fra en helhedsorienteret metode med stort fokus på forankring og bæredygtighed. Indsatsen har været støttet af et team af udgående konsulenter, der i dag er tilknyttet Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i Undervisningsministeriet. Konsulenterne har fungeret som facilitatorer for at sikre gode og værdiskabende processer for den ønskede udvikling i de enkelte lokalområder.

Lokal forankring

I tæt samspil med lokale aktører har BFAU tidligere gennemført en række indsatser i udvalgte udsatte boligområder, dels som nyudvikling, dels som videreudvikling af allerede eksisterende lokale aktiviteter. Det uddannelsesfremmende perspektiv har været gennemgående for alle de lokale projekter.

Det er igennem de lokale aktører, at forandringen skabes, og derfor har det været afgørende, at aktørerne har kunnet se formålet med processen, og hvilken værdi den vil skabe for målgruppen og for dem selv. Aktørerne har selv været involveret i at formulere projektets formål og har desuden været udførende på projekterne, hvilket har skabt involvering, engagement, ejerskab og fælles fokus. En høj grad af lokal medfinansiering er indgået i langt de fleste projekter og har bidraget til at styrke lokalt ejerskab og forankring.

Forskning og praksisfaglighed

Siden 2015 har BFAU samarbejdet med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) om at udvikle vejledningen for ikke-uddannelsesparate unge med det formål, at flere bliver klar til at begynde på og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Indsatsen har sigtet mod at give vejledningen et metodisk kvalitetsløft og styrke den kommunale vejlednings samarbejde med andre lokale aktører og de unges forældre.

Indsatsen bygger videre på de erfaringsbaserede metoder og redskaber, der har været en del af BFAU's tidligere arbejde, hvor der er opnået stor viden om, hvilke muligheder og udfordringer der ligger i arbejdet med at motivere unge til uddannelse. I BFAU's samarbejde med UU bliver viden om unge og lokal forankring kombineret med vejledernes faglighed.

Indsatsen koncentrerer sig om tre områder:

1. Et samarbejde med ni UU-centre, der geografisk er placeret i områder med en særlig høj andel af ikke-uddannelsesparate unge.
2. Et samarbejde med 15 UU-centre med fokus på at udvikle og afprøve forskellige metoder og koncepter i vejledning af målgruppen. Indsatsen har taget udgangspunkt i arbejdet i tre forskningscirkler under overskrifterne 'Unge fra uddannelsesfremmede miljøer', 'Forældre' og 'Psykisk sårbare unge'. Læs mere om arbejdet i forskningscirkler i interviewet med Ulla Højmark Jensen på side 10.
3. Formidling af relevante erfaringer og viden fra arbejdet i de to ovennævnte områder. Indsatsen består af kommunikation, videndeling, udbredelse af best practice, netværksdannelse på tværs af centrene, udarbejdelse af relevant vejlednings- og undervisningsmateriale mv. Serien Praksis & Perspektiv er en del heraf.

Samarbejdet med UU trækker på BFAU's solide erfaring med at sikre langvarig bæredygtighed. Det har i projektperioden 2015-2018 været centralt at videreudvikle og udbrede indsatser og metoder til gavn for hele vejledningssektoren.

Fokus på forankring: Bæredygtighed i pædagogiske indsatser



05 Forord

Af Birgitte Hansen, direktør, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

06 Det store i det små

Erfaringer fra Brug for alle unges projekter.

10 "Det er de mest vellykkede forskningscirkler jeg har deltaget i"

Docent og forsker Ulla Højmark Jensen fortæller om, hvad forskningscirkler er, og hvad de har betydet for projekterne.

13 Ildsjæle er en skrøbelig konstruktion

Ph.d. og lektor Katrine Dahl Madsen fortæller om, hvordan pædagogisk bæredygtighed kan være med til at forankre projekter.

14 Tre godt forankrede projekter

Lektier Online, Fodboldprojektet og Elever bygger bro er alle eksempler på godt forankrede aktiviteter, der kører videre efter en afsluttet projektperiode i regi af Brug for alle unge.



Tema:
Fokus på forankring:
Bæredygtighed i
pædagogiske indsatser
Oktober 2018

Udgivet af
Undervisningsministeriet
- Styrelsen for
Undervisning og Kvalitet
Brug for alle unge
www.bfau.dk

Redaktion:
Brug for alle unge:
Helene Valgreen
pædagogisk konsulent
Inaam Illahi Sahibzada
pædagogisk konsulent
Signe Wester
fuldmægtig
Schultz:
Birgit Heie
chefkonsulent

Art direction & layout:
Toke Mammen Bjorneboe
www.tokeo.net

Foto:
Ulrik Jantzen

En særlig tak til alle
de frivillige unge
og voksne på arkiv-
billederne, som ikke
indgår i de beskrevne
projekter i hæftet.

Tryk: Rosendahl
Oplag: 5000
ISBN:
978-87-603-3190-9 (tryk)
978-87-603-3189-3 (web)

**Kan downloades
gratis på:**
www.bfau.dk
www.brugforalleunge.dk
www.emu.dk



UNDERSVINGNS
MINISTERIET

I Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har vi et stort fokus på implementering, når vi arbejder med at udvikle praksis gennem teoretisk inspiration og ved at sikre videndeling på tværs. Derfor udgiver vi i forlængelse af publikationsrækken, Praksis & Perspektiv, en tværgående tillægsudgivelse **Fokus på forankring: Bæredygtighed i pædagogiske indsatser**.

Temahæftet sætter fokus på, hvordan man forankrer projekter i praksis og tager udgangspunkt i *Brug for alle unges* arbejde med forankring gennem de sidste 16 år.

Projekter er gode til at skabe udvikling, men den udvikling skal gerne bevares, når projektfasen er slut og pengene brugt. Denne tillægsudgivelse giver viden om og inspiration til, hvordan man fra projektets spæde start skal have fokus på at gøre projekter bæredygtige lokalt.

God fornøjelse.

Birgitte Hansen,

direktør i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Det store i det små

Knap halvdelen af alle landets UU-centre har i fire år, i regi af Brug for alle unge (BFAU), udviklet nye måder hvorpå de kan vejlede unge, som er i risiko for ikke at blive parate til en ungdomsuddannelse. Men selvom projektet BFAU i omfang er stort, er de nye tiltag små og lokale, for det er konkrete hverdagshandlinger, der fører til varige forandringer.

Af Annette Haugaard, journalist

En sms til mor om aftenen får pigerne til at deltage. Lærens prik på skulderen i frikvarteret udpeger elever til netværksgruppen. Utallige gåture til fodboldbaner skaber kontakt til områdets drenge. Et fast månedligt møde mellem flere faggrupper opfanger problemer i tide. Og en kop i afskedsgave minder sårbare elever om deres styrker.

Undervisningsministeriets BFAU-projekter er over hele landet fyldt med små, enkle handlinger, der umiddelbart virker banale, men efter fire år står det klart, at djæveln ligger i detaljen. Det tager tid at forandre virkeligheden i retning af projektets intention om at gøre ikke-uddannelsesparate unge klar til en ungdomsuddannelse. Det kræver, at vejledere, lærere, pædagoger, skoleledere og andre professionelle får øje på, hvad der helt konkret forhindrer dem i at hjælpe de unge på vej, og at de også konkret ændrer praksis for at få det til at ske.

Tid, vedholdenhed, fokus på implementering og mod til at tænke småt og lokalt er de virksomme ingredienser, der ifølge projektets teamleder i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Lisa Goth, gør BFAU så vellykket, at ministeriets fremtidige projekter vil lade sig inspirere af tilgangen.

“Projektet tager afsæt i lokale udfordringer frem for fælles landsdækkende mål, og vi har indlagt frihed til at justere aktiviteterne undervejs i takt med, at man blev klogere på virkeligheden, så længe man samtidig forholdt sig til, hvordan det i sidste ende skulle implementeres i praksis. Der er en uhyre finmasket følsomhed over for den lokale kontekst, som er banal og burde være en selvfølge i alle projekter, men som alt for ofte forsvinder, fordi det er lettere at tænke i kasser end i enkeltstående situationer,” siger Lisa Goth.

Afsæt i reelle, lokale udfordringer

BFAU har en lang historie og mange erfaringer bag sig. Det begyndte i 2003 med en kampagne for at få flere unge med anden etnisk baggrund end dansk til at tage en uddannelse og udvikle sig senere til at arbejde med alt fra rollemodeller og lektiecaféer til helhedsplaner i udsatte boligområder.

I 2015 fik BFAU sit nuværende fokus, hvor 24 af landets 54 UU-centre har fundet nye måder til at styrke vejledningsindsatsen i udskolingen på. Der er skabt netværksgrupper og gruppevejledning for drenge og piger, som har brug for at styrke deres personlige og sociale kompetencer. Der er udviklet nye måder at involvere og informere forældre i overvejelser om ungdomsuddannelser på. Der er eksperimenteret med fremskudt vejledning på steder, hvor unge og forældre naturligt har deres hverdagsliv, og der er skabt nye formaliserede samarbejdsflader mellem skoler, vejledere, PPR og socialrådgivere.

Fællestrækket for alle delprojekter er, at indholdet oprindeligt blev udpeget af de lokale aktører selv, fordi udfordringerne var så påtrængende, at man reelt ønskede at gøre noget ved dem, lyder det fra Helene Valgreen, som er en af konsulenterne i Undervisningsministeriet, der har fulgt delprojekterne tæt.

“Problemet med mange andre projekter er, at de er defineret på forhånd af andre end aktørerne selv, og gevinsten bliver kun midlertidig, fordi den er bundet op på penge og ildsjæle, som forsvinder med projektets afslutning. Den helt særlige styrke ved BFAU er, at det er medarbejdere tæt på

“

Vi har indlagt frihed til at justere aktiviteterne undervejs i takt med, at man blev klogere på virkeligheden.

Teamleder, Lisa Goth

“
Det er helt afgørende for reel forandring at dykke ned i hverdagens handlinger og forstå de forskellige perspektiver og sin egen andel.

Konsulent, Helene Valgreen

virkeligheden, som har fået hjælp til at kigge på en del af deres praksis, som ikke fungerer optimalt, og de er gået så grundigt og detaljeret til værks, at de rent faktisk har formået at ændre deres professionelle tilgang,” siger hun.

Tid til at dvæle ved detaljen

BFAU fordeler sig i to indsatsområder. Ni UU-centre har arbejdet med at tage hånd om en særlig høj andel af udskolingselever, som ikke bliver erklæret uddannelsesparate, mens 15 UU-centre har udviklet og afprøvet nye vejledningsmetoder med afsæt i såkaldte forskningscirkler. Alle har haft tid til i fire år at dvæle ved detaljer i deres projekter, som enten spændte ben eller virkede, og det er vejledere ikke vant til at gøre.

“Det er altid mellemregningerne på vej mod et mål, som er vigtige, men i det daglige har de færreste vejledere mulighed for at stoppe op og undersøge, hvad de gør. Når noget går godt, er det sjældent tilfældigt, men skyldes ofte, at man kommunikerer og iscenesætter handlinger på en virksom måde, som er gavnlige at få øje på. Når noget omvendt ikke lykkes, gemmer der sig typisk specifikke trin på vejen, som kalder på at blive justeret, i stedet for at man kasserer hele indsatsen,” siger konsulent Inaam Illahi Sahibzada, der har været særligt tilknyttet indsatserne for de ni UU-centre.

Konsulent Helene Valgreen og docent Ulla Højmark Jensen fra Professionshøjskolen Absalon har jævnlige mødtes med en håndfuld medarbejdere fra de 15 UU-centre i

forskningscirkler, der har handlet om at lære ny teori og reflektere over konkrete erfaringer med de respektive pilotprojekter knyttet til et af tre emner om ‘Unge fra uddannelsesfremmede miljøer’, ‘Forældre’ eller ‘Psykisk sårbare unge’. Også det har skabt rum for mikroprocesser. Helene Valgreen forklarer: “Deltagerne har i lyset af teori fået faglig sparring på alle de bittesmå benspænd, som gør, at fx en samtale med en ung løber af sporet, samarbejdet mellem vejledere og lærere ikke fungerer, eller man ikke får en bestemt gruppe forældre til at dukke op. Måske fik man brugt en formulering, der skubbede nogen væk, måske fik ingen indkaldt til et møde, fordi andre presserende opgaver åd tiden, eller måske har ens samarbejdspartnere bare et andet fokus end en selv. Det er helt afgørende for reel forandring at dykke ned i hverdagens handlinger og forstå de forskellige perspektiver og sin egen andel.”

Tænk småt i nærmeste udviklingszone

De fleste UU-centre har undervejs opdaget, at arbejdet med at udvikle nye vejledningstiltag var sværere og mere tidskrævende, end de forventede, og for mange har tæt kontakt med projektets konsulenter i Undervisningsministeriet gjort forskellen.

“De har virkelig været vedholdende, har besøgt os løbende og holdt gryden i kog med dagsordener og spørgsmål. Ikke alt i projektet er gået, som det skulle, men vi har især lært af vores udfordringer og fejl, og det har været afgørende for os, at de har forstyrret os fagligt, uden at vi har oplevet, at de kom udefra med fine teorier,” siger Lotte Kruse, der er chef for ungeindsatsen og UU-Djursland, som blandt andet har arbejdet med vejledning i fællesskaber og udviklet metoder til at inddrage forældre i at gøre deres børn uddannelsesparate.

UU Øresund og UU Sydfyn har især haft gavn af projektets fokus på at tænke småt og konkret.

“Vi har opdaget, at store forandringer skabes af små, eksperimenterende indsats, som bliver indarbejdet i den daglige praksis og justeret undervejs. Det gælder om at pinde



GODE RÅD OM FORANKRING

Hav fokus på implementering og forankring fra projektets start.

Tag afsæt i reelle, lokale udfordringer.

Giv projektejerne frihed til at justere aktiviteterne undervejs i takt med, at de gør sig deres erfaringer.

Hav fokus på detaljerne for at forstå, hvad der går godt, og hvad der kan gøres bedre.

Skab begejstring og tro på, at projekterne kan lykkes, selvom der opstår modstand.

Anerkend også mindre tiltag, hvor det måske drejer sig om at omlægge arbejdsgange eller afprøve en ny tilgang til eksisterende opgaver.

Involvér både ledere og medarbejdere.



målet ud i banale, simple processer, lære af dem og bygge videre på det næste gang, så vi fokuserer på små mål, få mennesker og korte tidsfrister,” siger Jens Christy, leder af UU Øresund.

Hans kollega på Sydfyn, Anne Marie Nyborg, er enig. “Vi kan se, at det er den håndholdte, individuelle indsats, der virker, for unge er meget forskellige. Vi er blevet bedre til at forstå dem og spotte deres behov. Det er ikke nok at give et kollektivt tilbud om brobygning, for nogle tør nærmest ikke tage til Svendborg, hvor ungdomsuddannelserne ligger. De skal nurses og nudges for at deltage, og du kan ikke regne med, at det, der virkede sidste år, virker igen i år. For hver eneste klasse skal du spørge dig selv: Hvad har de brug for?” siger hun.

Konsulent Inaam Illahi Sahibzada kalder det at arbejde med øje for nærmeste udviklingszone.

“Vores opgave har været at skabe begejstring og tro på, at ting kunne lykkes trods modstand. Vi har virkelig arbejdet med, hvad næste udviklingszone og trin i processen er, og givet differentieret sparring og rådgivning. Samtidig har vi kunnet give et større perspektiv på det lokale arbejde, fordi vi har kunnet

inspirere med erfaringer fra andre steder i landet,” siger han.

Forankring er at begynde med slutningen Selvom de enkelte BFAU-projekter har strakt sig over fire år, har alle UU-centre fra begyndelsen forholdt sig til, hvordan de efterfølgende ville implementere og forankre deres nye vejledningsmetoder. Det ser teamleder Lisa Goth fra BFAU som en væsentlig forklaring på projektets virkning.

“Det har været et gennemgående krav, at man skulle kunne svare på, om indsatserne var realistiske nok til at kunne leve videre efter projektet, og her har tankegangen om at tænke småt også haft betydning. Mindre tiltag er nemmere at finde ressourcer til, fordi det handler om at lægge sit arbejde om eller benytte andre tilgange og samarbejdsformer til at løse eksisterende opgaver,” siger hun.

I løbet af projektperioden er det politisk besluttet at nedlægge landets UU-centre og flytte arbejdet over i nye, kommunale ungeindsatser, og Lisa Goth er derfor glad for, at de seneste fire år af BFAU organisatorisk har været forankret i det, hun kalder normalområdet, og har involveret både ledere og medarbejdere.

“
Vi har kunnet give et større perspektiv på det lokale arbejde, fordi vi har kunnet inspirere med erfaringer fra andre steder i landet.

Konsulent, Inaam Illahi Sahibzada

“Vi tog med vilje afsæt i at udvikle uddannelsesvejledningen, fordi det er en permanent jobfunktion, som altid vil have en opgave, uanset hvordan den er organiseret i kommunerne. Modsat helhedsplaner i boligområder eller frivilligorganisationer, som projektet tidligere har samarbejdet med, og som er kendetegnet ved at høre op eller være afhængig af projektmidler. BFAU-indsatsen har også været kompetenceudvikling af en lang række medarbejdere, som nu ansættes nye steder og med ledere, der allerede kender og bakker op om de tiltag, som er udviklet,” siger hun. ■

“Det er de mest vellykkede forskningscirkler, jeg har deltaget i”

I Brug for alle unges (BFAU) samarbejde med 15 af landets UU-centre indgår tre forskningscirkler. Ulla Højmark Jensen, der har ledet arbejdet i forskningscirklerne, fortæller her om, hvad forskningscirkler er, og hvad de har betydet for projekterne.

INTERVIEW MED ULLA HØJMARK JENSEN, DOCENT OG FORSKNINGSANSVARLIG PÅ PROFESSIONSHØJSKOLEN ABSALON

Af Birgit Heie, Schultz

Hvad er forskningscirkler?

Forskningscirkler er en blanding af aktionsforskning og studiekredse, hvor man bringer praktikere og forskere sammen. Forskerne får mere viden om praksis, og praktikerne får en teoretisk ballast og baggrund for at reflektere over deres arbejde. Sammen læser man teoretiske tekster, og på den baggrund opbygger man et fælles begrebsapparat som forudsætning for at udvikle eller forandre noget og afprøve det. Målet er at levere et produkt, der kan deles, både med hinanden i forskningscirklen, men også videre ud.

Hvorfor har BFAU valgt at arbejde med forskningscirkler?

BFAU startede forskningscirklerne, fordi man ønskede at udvikle nye metoder og tilgange i vejledningen af de ikke-uddannelsesparate unge. Og forskningscirkler er en god idé til forandringstiltag, fordi det erfaringsmæssigt giver en større effekt end almindelig efteruddannelse at inddrage dem, der skal drive og fastholde forandringerne i processen.

I BFAU har man grebet arbejdet med forskningscirkler meget systematisk an og besøgt alle UU-centre for at høre, hvilke centrale udfordringer de havde og gerne ville arbejde med. På den baggrund blev der oprettet tre forskningscirkler med hvert sit tema: forældresamarbejde, psykisk sårbare unge og unge fra uddannelsesfremmede miljøer.

Herefter udvalgte man fem UU-centre til hver forskningscirkel. De blev udvalgt efter BFAU's vurdering af, at de kunne profitere af at deltage i en forskningscirkel. Altså en blanding af behov, ressourcer, indstilling osv. Der indgik også et fordelingsaspekt, så hele landet var repræsenteret. Men det centrale var, at de gerne ville være med – altså at de oplevede en brændende platform i en eller anden udstrækning og havde lyst til at handle på det.

Hvordan foregik arbejdet i forskningscirklerne?

I hver af forskningscirklerne deltog fem UU-centre med to til tre vejledere fra hvert

center, i alt 12-14 deltagere. Helene Valgreen fra BFAU og jeg var så tilknyttet som forskere. Jeg faciliterede møderne og havde ansvaret for fremdriften og afrapporteringer, og Helene varetog sekretærfunktioner og var en vigtig samarbejdspartner for mig i hele forløbet.

Arbejdet strakte sig over ca. halvandet år, hvor vi mødtes i forskningscirklerne tre timer en gang om måneden. Møderne blev afholdt på skift af de forskellige centre, så alle fik mulighed for at være vært. Møderne bestod normalt af ca. én times diskussion af en teoretisk tekst, vi havde læst, eller eventuelt med en oplægsholder udefra, én time til gennemgang af deltagernes forskellige projekter og én time til ønsker til og planlægning af næste møde.

Det var en stor fordel, at vi var to forskere, som kunne være fælles om tilrettelæggelsen af møderne, udvælge tekster til diskussion osv. sammen med det center, der var vært for mødet.

De projekter, der udvikles i forskningscirklerne, skal være godt forankret i praksis. Det er helt centralt. Det skal ikke nødvendigvis være noget helt nyt, man går i gang med, men må godt ligge i forlængelse af noget, man gør i forvejen. Vi laver ikke fremtidsværksted for at udtænke banebrydende nye metoder, men projekterne skal være gennemtænkt i forhold til praksis. Det kan være noget med: Hvad savner vi i forhold til noget, vi allerede er i gang med? Det kunne måske være en ny variant af WATCH-metoden til gruppevejledning eller en ny måde at afvikle samtaler på.

Hvad fik vejlederne ud af at deltage?

Arbejdet i forskningscirklerne har været en lang proces, hvor deltagerne er kommet til at kende hinanden rigtig godt. Vejlederne har været meget direkte i deres tilbagemeldinger. Næsten alle har været meget begejstrede og har oplevet, at de virkelig flyttede sig i perioden. De har fået inspiration fra hinanden, lært af de andres procedurer og metoder og fået feedback på deres egen måde at gribe det an på.

I starten syntes vejlederne, at det gik meget langsomt. Det tog tid at lære hinanden at kende og at tage teorien ind og transformere den. Først efter fire-fem gange fik de fornemmelsen af, at der virkelig skete en forandring.

“ Forskningscirkler er en god idé til forandringstiltag, fordi de erfaringsmæssigt giver en større effekt end almindelig efteruddannelse.

7

OM FORSKNINGSCIRKLER

Forskningscirkler er en metode, som er inspireret af traditionelle studiekredse og aktionsforskning. I en forskningscirkel er det emne, man studerer, de deltagendes egen professionelle praksis. Metoden kan forstås som en systematiseret proces for udveksling og brydning af viden, som kan danne afsæt for innovation og udvikling. Metoden er udviklet af blandt andre Sven Persson, professor ved Malmö Högskola, hvor man systematisk har brugt forskningscirkler til kompetenceudvikling i de seneste 25 år.

Møderne blev et åbent samtaleforum mellem meget engagerede deltagere, der også var ægte interesserede i at høre om hinandens projekter. Det er faktisk de mest vellykkede forskningscirkler, jeg har deltaget i.

Det skyldes også, at vejlederne har haft stor opbakning fra deres ledelse, og at de har haft mulighed for at tilrettelægge deres arbejde i forhold til forskningscirklerne. Tidligere har jeg arbejdet med lærere, som slet ikke i samme grad har haft mulighed for at få plads i deres arbejde til den type udviklingsarbejde.

Hvad kræver arbejdet med forskningscirkler?

Forud for opstarten tog BFAU rundt til alle de deltagende UU-ledere og sikrede sig, at >



der var opbakning til brug af ressourcer til at deltage i arbejdet. Der skulle også være mulighed for at afprøve idéer – og også for at tage fejl og ændre kursen. Desuden skulle være rum og mulighed for at fremlægge internt på centrene, så den viden, deltagerne fik, blev udbredt til alle medarbejdere.

Dem, der blev udvalgt til at deltage, skulle gøre det frivilligt. Ingen var tvunget til at være med. Det betød, at deltagerne virkelig ville det. De var meget engagerede og interesserede, og de var motiverede for at lære af hinanden.

Det er en langsom metode, og den kræver en engageret indsats. Det lyder måske af meget at mødes en gang om måneden i halvandet år, men det er vigtigt, for det tager tid at opbygge et fælles fagligt fundament og skabe plads til refleksion over egen og andres praksis. Til gengæld er det en stærk metode, hvis man vil opnå blivende forandringer.

Kan forskningscirkler bidrage til innovation?

Hvis man skal kunne improvisere på guitar, skal man faktisk være en ret god guitar-spiller. Den fælles begrebsmæssige ramme, som deltagerne får i forskningscirklen, giver dem mulighed for at reflektere over deres egen praksis, og det er forudsætningen for at være innovativ. De får en teoretisk ballast og samtidig en trykthed i gruppen, der giver plads til, at de kan fejle og lære af deres fejl.

Hvad har BFAU opnået med forskningscirklerne?

Med forskningscirklerne er det mere sandsynligt, at man kan opnå bæredygtighed i form af forankring efter projekternes afslutning. Man involverer kolleger, afprøver ting, tager nye måder at tænke på og måske nye metoder til sig. Og forløbet har helt klart givet styrke på tværs af UU-centrene. ■

7

GODE RÅD OM FORSKNINGSCIRKLER

Ledelsesopbakning er en nødvendig forudsætning. Deltagerne skal vide, at arbejdet i forskningscirklerne er legitimt og prioriteret.

Det skal være frivilligt at deltage, selvom deltagerne måske i første omgang er udpeget af ledelsen.

Deltagerne skal opleve et stærkt behov for udvikling og forandring – det, man kalder en brændende platform.

Deltagerne skal have mulighed for at bruge tid på projektet.

Forskningscirklen skal være orienteret mod konkrete projekter.

Deltagerne skal være forpligtede til at formidle erfaringer og resultater videre.

“ **Vejlederne har haft stor opbakning fra deres ledelser, og de har haft mulighed for at tilrettelægge deres arbejde i forhold til forskningscirklerne.**

INTERVIEW MED **KATHRINE DAHL MADSEN**, PH.D. I PÆDAGOGIK OG BÆREDYGTIGHED OG LEKTOR VED KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE

Ildsjæle er en skrøbelig konstruktion

Når det gælder *pædagogisk bæredygtighed*, står etik og forankring helt centralt. Det kan afbalancere den fremherskende projektkultur og hjælpe til, at projekterne lever videre, så man opnår blivende forandringer.

Af Birgit Heie, Schultz

Hvad ligger der i begrebet bæredygtighed og pædagogisk bæredygtighed?

Bæredygtighed er lidt et elastikbegreb, der kan forstås på rigtig mange måder. Det er på dagsordenen i mange forskellige sammenhænge, og mange kan genkende sig selv i det og synes, at det er relevant. Men alligevel kan det være virkelig svært at få greb om det, for det kan tolkes på så mange måder.

Jeg tager udgangspunkt i FN's ret brede definition, hvor det går ud på, at vi kan tilgodese vores behov, uden at det går ud over fremtidige generationers mulighed for at få opfyldt deres behov. Der er en stærk etisk dimension i bæredygtighedsbegrebet, som også er med i FN's 17 verdensmål. Værdigrundlaget i bæredygtighed er social retfærdighed, empati, bekæmpelse af fattigdom, solidaritet og social forandring.

Når man sætter pædagogik sammen med bæredygtighed, er det særlige, at vi arbejder med tids- og rumdimensionen: at dét, vi gør lokalt, har betydning globalt. Det knytter sig til almen, kritisk dannelse, men handler

særligt om, at vi bevidst arbejder med tids- og rumdimensionerne. Det drejer sig om, at det, vi gør nu, vil få betydning for fremtidige generationer eller for nogle, der lige nu lever et andet sted på jorden. Det er helt centralt.

Bæredygtighed rummer tre dimensioner: en social, en miljømæssig og en økonomisk dimension, og i samspillet mellem de tre står læring helt centralt. Ja, man kan argumentere for, at bæredygtighed ikke kan tænkes uden læring. En bæredygtig udvikling og et bæredygtigt samfund er helt afhængigt af, at vi lærer og arbejder pædagogisk med bæredygtighed, så på den måde er det knyttet tæt sammen.

Hvordan bidrager pædagogisk bæredygtighed til at forankre pædagogiske indsatser?

I de nordiske lande har vi en stærk tradition for faglig autonomi. Tænk fx på læreres autonomi og de kommunalt ansattes autonomi. Og der er jo mange gode ting forbundet med deltagelse og med, at man får mulighed for at 'løbe med bolden'. En af fordelene er, at det bliver relevant lokalt.

Men når vi taler forankring, skal man være opmærksom på, at man ikke forflygtiger ansvaret ved at uddelegere det. At man ikke siger: Det må de selv finde ud af i

kommunerne, og kommunerne så siger: Det må de selv finde ud af i skolerne osv. Forandringerne skal sættes på dagsordenen, men i en åben form, hvor der også helst indgår bredere, normstøttende strukturer i form af klar politisk prioritering af området.

Normstøttende strukturer vil støtte op omkring bæredygtighed og sikre en blivende forandring. Det er vigtigt at finde ud af, hvad der driver forandringerne frem. Det kan fx være ressourcepersoner, der er til rådighed som professionelle mediatorer, der kan hjælpe i gang og støtte op undervejs. Eller det kan være forankring af et eksperimentelt rum, hvor man kan eksperimentere med forskellige måder at leve og udvikle sig på.

Modsat findes der normhindrende strukturer, det vil sige strukturer, der forhindrer, at noget forankres. Det kan fx være risikabelt at basere udviklingen på enlige ildsjæle, som – selvom de driver et projekt frem – hurtigt kan forsvinde igen sammen med forandringen. At basere forandringen på ildsjæle er en skrøbelig konstruktion.

Projektkulturen i sig selv kan også være normhindrende. Der er sjældent støtte til drift, kun til projekter, og når de holder op igen, løber man efter nye med penge i. Derfor er det så vigtigt med en klar national eller lokal prioritering, så man sikrer forankring og en blivende forandring.

Deltagelse og ejerskab er også helt centralt, og her tænker jeg på en ægte og reel deltagelse – ikke symbolsk. Men deltagelse tager tid, det kan trække processen i langdrag, og det kan stå i et spændingsforhold i forhold til den hast, der er over bæredygtighed. Især når man tænker på den miljømæssige bæredygtighed, så haster det. Men inden for social bæredygtighed giver det rigtig god mening med de langsomme processer.

Det er interessante koblinger, og du springer let mellem pædagogik, miljø, økonomi og det sociale område ...

Pædagogisk bæredygtighed er helhedsorienteret. Man kunne også kalde det systemtænkning. Det betoner sammenhænge, og derfor lægger det klart op til tværfaglighed og tværdisciplinært samarbejde. For man kan ikke løse noget inden for kun ét perspektiv, og man kan ikke lære noget uden at arbejde sammen på tværs. ■

TRE GODT FORANKREDE PROJEKTER

Elever bygger bro, Fra Bænken til Banen og Lektier Online, der stammer fra Brug for alle unges (BFAU) tidligere indsatsperioder, er eksempler på godt forankrede projekter, der er blevet videreført ud over projektperioden.

Af Birgit Heie, Schultz



① ELEVER BYGGER BRO

INTERVIEW MED KONSULENT
JON NEDERGAARD

Projektet elever bygger bro er et ung til ung-brobygningsforløb, der bliver planlagt og gennemført af elever fra ungdomsuddannelserne med støtte fra deres lærere. Elever fra både eud, hhx, htx, stx og SOSU skaber et alsidigt undervisningsprogram, der i løbet af en uge giver de unge udskolings elever indsigt i fagene på de forskellige uddannelser. Forløbet afsluttes med, at folkeskoleeleverne får et diplom.

Formålet med temaugen er at styrke folkeskoleeleverne i valg og gennemførelse af en ungdomsuddannelse. Temaugen understøtter og styrker både den overgangsvejledning, der i forvejen eksisterer, og emnet Uddannelse og job i udskolingsafdelingen på den deltagende folkeskole, Ullerup Bæk Skolen.

I løbet af temaugen møder folkeskoleeleverne ungdomsuddannelserne på en ny måde, og ungdomsuddannelseseleverne fungerer som mentorer for dem. Det er med til at skabe tryghed, og folkeskoleeleverne får sat ansigter på og større indsigt i uddannelserne. Samtidig får de unge fra ungdomsuddannelserne styrket både deres faglige og personlige kompetencer, og de bliver bedre til at tage ansvar, samarbejde og organisere arbejdet.

Elever bygger bro blev udviklet i et samarbejde mellem BFAU og Fredericia Kommune i 2013. I dag er projektet succesfuldt forankret i et samarbejde mellem ungdomsuddannelserne i Fredericia, BFAU og en række uddannelses- og boligsociale aktører i og omkring Korsvær - og Sønderparken i Fredericia. Det bliver løbende udviklet i forhold til de erfaringer, der bliver gjort, og når der kommer nye projektdeltagere til.

Elever bygger bro blev gennemført med en fælles styregruppe, hvor man allerede et halvt år inde i projektet begyndte at se på, hvordan det kunne forankres. I forsøgsperioden var projektet ikke en strålende succes, men efter nogle justeringer er det nu så etableret og vel-fungerende, at det er blevet gjort permanent.



“ Det er med til at skabe tryghed, og folkeskoleeleverne får sat ansigter på og større indsigt i uddannelserne.

I forhold til forankring har et af projektets vigtigste erfaringer været betydningen af at finde og inddrage de personer, der har lyst til at arbejde med projektet, og som også vil tage ejerskab for det. For ungdomsuddannelserne har det været vigtigt for forankringen, at man kunne se fordelene i at indgå i projektet.

Skolerne opnår blandt andet at blive promoveret over for folkeskoleeleverne, som samtidig får et bedre indblik i ungdomsuddannelserne, og hvad de kan give dem af kompetencer. Desuden får de deltagende elever på ungdomsuddannelserne en række værdifulde nye kompetencer gennem samarbejdet med hinanden og gennem afviklingen af forløbet over for folkeskoleeleverne.

De deltagende folkeskoler og erhvervsskoler deles om økonomien. Projektet erstatter de tidligere brobygningsforløb og kræver ikke mange ekstra ressourcer. ■

7

GODE RÅD OM FORANKRING

Find dem, der har lyst til at deltage og tage ejerskab. Det gælder både blandt medarbejdere og institutioner.

Overvej forankring tidligt i forløbet.

Inddrag, og overvej alle fordele og resultater, når projektets økonomi skal gøres op.

Ledelsens opbakning er afgørende for at lykkes med forankringen.

② FRA BÆNKEN TIL BANEN

INTERVIEW MED KONSULENT
JON NEDERGAARD

Målgruppen for pilotprojektet var ikke-uddannelsesparate elever i 9.-10. klasse, der var interesserede i fodbold. Projektet blev udviklet i et samarbejde med den lokale professionelle fodboldklub, der afviklede unges idrætsundervisning, og bygger i dag videre på de unges interesse i et socialt

fællesskab, hvor de kan påvirke dem og styrke deres indsats i skolen. Det er ikke et eliteprojekt for dygtige fodboldspillere, men et projekt for unge, der er interesserede i fodbold. Og når man rammer deres interessefelt, vil de gå langt for at ændre adfærd.

Fra Bænken til Banen startede som et pilotprojekt med deltagelse af IBC Fredericia, EUC Lillebælt, FC Fredericia, Fredericia Kommune og BFAU og med inspiration fra Brønshøj Boldklubs arbejde i Tingbjerg. Siden har projektet spredt sig med aflæggere i flere kommuner. I et samarbejde med DGI er man nu ved at brede konceptet ud til hele landet under navnet DGI Sportucation.

En af styrkerne ved samarbejdet er, at fodboldklubberne har trænere med pædagogiske kompetencer, og samtidig har de lokale stjernespillere, der betyder noget for

de unge. Pilotprojektet i Fredericia viste sig at blive en succes. 90 procent af de unge er videre i ungdomsuddannelse, både på erhvervsskoler og i gymnasier, og af dem har 70 procent indtil videre gennemført deres ungdomsuddannelse.

Fra Bænken til Banen er baseret på et komplekst, tværgående samarbejde mellem ungdomsuddannelser, folkeskoler, Ungdommens Uddannelsesvejledning, kommunen og den lokale professionelle klub, der snarere er en virksomhed end en klub. For at kunne forankre projektet skal økonomien derfor også hænge sammen, og det gælder for alle samarbejdspartnerne.

Forankringen styrkes af, at der er en aktiv og handlingsorienteret styregruppe med stor gensidig respekt for de deltagende organisationer og institutioner og den faglighed, de hver især står for. Alle er interesserede i at hjælpe de unge bedst muligt, og ingen er bange for at trække på de relevante primærpersoner i deres bagland.

Projektet er forankret som et samarbejde mellem FC Fredericia og Fredericia Kommune, som på sigt gerne vil blive en del af DGI Sportucation-projektet. ■

“ De unge fra ungdomsuddannelserne får styrket både deres faglige og personlige kompetencer og bliver bedre til at tage ansvar, samarbejde og organisere arbejdet.

1

GODE RÅD OM FORANKRING

Hold fast i strukturen – også efter projektets pilotfase er afsluttet.

Find hinandens kompetencer, og hav respekt for de forskellige fagligheder.

Nedsæt en aktiv og handlingsorienteret styregruppe med stor gensidig respekt for de deltagende organisationer og institutioner.



③ LEKTIER ONLINE

INTERVIEW MED KONSULENT
INAAM ILLAHI SAHIBZADA

Lektier Online er en internetbaseret lektiehjælpstjeneste, der tilbyder gratis personlig lektiehjælp til folkeskoleelever fra 6. til 10. klasse. Lektiehjælpen gives af over 500 frivillige lektiehjælpere over hele landet, og eleverne kan få op til 45 minutters hjælp ad gangen. Lektier Onlines bærende princip er hjælp til selvhjælp, og lektiehjælpernes opgave er at aktivere elevens faglige viden og støtte eleven i en selvhjulpens opgaveløsning. Eleverne får ikke udleveret facit eller færdige løsninger på opgaver. Eleven logger på med UNI-Login, men kan vælge at være anonym over for hjælperen. Lektiehjælpen foregår via en applikation, hvor eleven og hjælperen både kan tale sammen – med eller uden webcam – skrive, tegne og uploade billeder og opgaver til lektierummet.

Lektier Online blev udviklet som et supplement til de mange fysiske frivilligbaserede lektiecaféer på biblioteker, skoler og i boligforeninger. De var en succes, men nogle steder oplevede man et behov for at nå specielt drengene på en anden måde, fordi de var lidt mere tilbageholdende end pigerne med at vise sig i lektiecaféerne. BFAU ville gerne møde dem, hvor de var, så internettet blev valgt som kanal.

Efter en omfattende markedsføringsindsats med oplæg af ungeambassadører på skoler og i foreninger, YouTube-videoer og andet lykkedes det at fange de unges opmærksomhed på Lektier Online. En brugerundersøgelse har vist, at 96 procent af de elever, der modtager lektiehjælp herfra, oplever, at de får nemmere ved lektierne, og at de følger bedre med i timerne. I en undersøgelse af lektiehjælpernes tilfredshed giver 90 procent af disse udtryk for, at lektiehjælpen har forbedret deres kompetence inden for undervisning og digital pædagogik.



1

GODE RÅD OM FORANKRING

Brug de forskellige typer organisationer til det, de er gode til.

Sørg for at kunne skalere både op og ned undervejs.

ANERKENDELSE TIL LEKTIER ONLINE

Lektier Online har eksisteret permanent siden 2010 og har tilbudt lektiehjælp til mere end 15.000 børn og unge med hjælp fra over 500 frivillige. Siden januar 2017 har projektet været drevet af Ungdommens Røde Kors.

Lektier Online har opnået stor anerkendelse og modtog i 2012 Digitaliseringsprisen med den begrundelse, at projektet aktivt inddrager både børn og unge samt civilsamfundet i skabelsen af digitale læringsrum. Samme år modtog projektet også Frivillighedsprisen, ligesom projektet har været i finalen til CSR Prisen i 2013.

LÆS MERE
lektieronline.dk

Fokus på forankring: Bæredygtighed i pædagogiske indsatser er en tværgående tillægsudgivelse til serien Praksis & Perspektiv.

Praksis & Perspektiv består af fire temahæfter, der giver gode eksempler, inspiration og viden om nogle af de områder og udfordringer, som optager vejledere i deres daglige arbejde.

Serien er udviklet på baggrund af de erfaringer, resultater og metoder som satspuljeprojektet Brug for alle unge og

1.4

Relationen i vejledningen

En god relation til en ung er noget, de fleste vejledere og lærere efterstræber. Men hvordan bygges den gode relation op? Den relation, der gør, at den unge kommer positivt videre i sit liv og overkommer bumpene på vejen. Relationer bygges ikke op ved blot at stryge hinanden med hårene. Det er ofte den lærer, der i folkeskolen blev ved med at udfordre os på en konstruktiv måde, der får størst betydning. Det er den lærer, vi husker. Relationer bygges op med tillid, udfordringer og også gerne med en god portion humor.

Relationen i vejledningen har været kernen i Brug for alle unges arbejde gennem alle årene. Stærke relationer er ofte det, der bærer en indsats. Det gælder på det personlige plan mellem den professionelle og den unge, men i høj grad også indbyrdes mellem de professionelle og indbyrdes mellem de unge. Relationerne er ofte det, der betyder, at alle vil gøre noget ekstra for, at en indsats for alvor folder sig ud.

Temaet giver viden og inspiration og viser en lang række gode eksempler på, hvordan vejledere rundt om i landet hver dag opbygger relationer med unge, der har brug for en støttende hånd.



Ungdommens Uddannelsesvejledning i samarbejde har opnået og udviklet gennem en fireårig projektperiode.

Du kan downloade dette og de fire temahæfter i Praksis & Perspektiv på Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk, eller www.EMU.dk. De trykte eksemplarer kan også rekvireres gratis på Brug for alle unges hjemmeside www.bfau.dk.

2.4

Opsøgende vejledning

At flytte vejledningen ud af kontorerne, i øjenhøjde med de unge, giver en række fordele og mulighed for at nå de unge, som måske har det største vejledningsbehov, men ikke altid de bedste erfaringer med autoriteter.

Den opsøgende vejledning udspiller sig i miljøer, der ikke er vejledningens hjemmebane, og det kan udfordre både vejlederen og den måde, vejledningen normalt fungerer på. Opsøgende vejledning stiller krav til vejlederens personlige og faglige kompetencer: krav om at være til stede, fornemme en stemning, se øjeblikkets muligheder og improvisere, så vejledningen bliver komplementeret og sat i perspektiv til omgivelserne.

Temaet stiller skarpt på en række af de dilemmaer, som den opsøgende vejledning står over for i krydsfeltet mellem det påtrængende og det støttende. En række gode eksempler giver viden om og idéer til, hvordan den opsøgende vejledning kan udfolde sig der, hvor de unge er.



3.4

Inddragelse af forældre i vejledningen

Alle forældre ønsker det bedste for deres børn. Nogle forældre er meget aktive i deres børns skoleliv og meget aktivt interesserede i deres uddannelsesvalg. Andre forældre har svært ved at magte opgaven, selvom de gerne ville – måske fordi de selv er udfordrede.

Forældrenes deltagelse i deres børns skole og uddannelsesvalg er vigtigere end nogensinde før. Men samtidig oplever mange forældre, at opgaven er vanskelig. De har brug for støtte.

I regi af Brug for alle unge har flere vejledere kastet sig ud i at lave undersøgelser, høringer mv. for at høre, hvad forældrene har brug for, og hvad de synes er svært i forhold til deres børns uddannelsesvalg. Svarene er mange, og der er behov for vejledere, der kan spille på mange strenge for at opnå mest muligt i samarbejdet.

Denne viden formidles i temaet, som også giver inspiration og gode råd til alle, som ønsker at styrke og udvikle samarbejdet med de unges forældre for at hjælpe dem med at støtte, guide og udfordre deres børn i uddannelsesvalget.



4.4

Samarbejde på tværs – om vejledning og uddannelse

Lærere, vejledere, rådgivere ved ungdomsuddannelserne, rådgivere og behandlere ved PPR, sagsbehandlere, familierådgivere ... der kan være mange fagprofessionelle omkring unge, der er vurderet ikke-uddannelsesparate. Hver har de deres faglighed og særlige indfaldsvinkel til den unge, og ofte er der brug for en kombination af fagligheder.

Det bedste og mest holdbare udkom af vejledningen opnås ved, at alle aktører, der har en aktie i den unge, tager ansvar, spiller sammen og viser den unge, at der er sammenhæng og progression i den tilbudte indsats. Derfor har næsten alle UU-centre, der har deltaget i Brug for alle unge, igangsat deres indsatser med én eller flere samarbejdspartnere. Og ofte er det lykkedes at transformere det uformelle samarbejde mellem de fagprofessionelle til et gensidigt forpligtende samarbejde med vejlederne som omdrejningspunkt.

Temaet sætter fokus på de gevinster, der opnås ved, at samarbejdet mellem de forskellige institutioner omkring ikke-uddannelsesparate unge formaliseres, intensiveres og gøres forpligtende. Der er inspiration og gode idéer at hente i de mange erfaringer, som projekterne har givet i de deltagende kommuner.





Du kan downloade dette og de fire temahæfter i serien Praksis & Perspektiv på Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk, eller på www.emu.dk. De trykte publikationer kan også rekvireres gratis via Brug for alle unges hjemmeside, www.bfau.dk. Du kan desuden finde mere information om Brug for alle unge og de forskellige indsatser i projektet på www.bfau.dk.

God fornøjelse